

LETA ODLOČITEV

Če se vam zdi, da se
situacija popravlja, ste
zagotovo nekaj spregledali.
(Murphy)

Vse več stvari nas opozarja, da se tudi v Šaleški dolini ponavlja zgodovina. Krize in uspehi valovijo skozi čas, a ljudje se iz tega ne naučimo prav ničesar.

Letos mineva dvajset let, odkar se je gospodarstvo Šaleške doline krepko zamajalo. Za rudarje je bil ta čas posebej boleč, saj so samo leta 1967 na rudniku odpustili 550 delavcev. Lahko smo prepričani, da so bili to v večini nekvalificirani težaki. Fantje iz obrobnih vasi, ki so jih rudniški agentje nekaj let pred tem zvalili s hribovskih kmetij, so večidel zapustili Šaleško dolino. Raztepli so se od Raven na Koroškem do Kopra.

Ne bi rad bil črnogledi prerok bodočnosti, vendar tudi prihodnost ni ravno rožnata. Kljub temu da smo danes daleč od okoliščin, ki so vplivale na dogodke pred dvajsetimi leti, bi se lahko s temeljito analizo takratnega stanja skrbneje pripravili na odločitve, ki nas čakajo v bližnji prihodnosti.

Kriza 67. leta je bila posledica dejstva, da je bila ponudba premoga večja od povpraševanja. Zaradi neizdelane dolgoročne strategije se je situacija čez noč obrnila in poceni nafta, ki je pritekala z Bližnjega vzhoda je premog porinila na stranski tir. Takrat nihče ni imel ne volje ne moči, da bi naredil carski rez v razvojni viziji doline, ki je zrasla in živel na premogu in od premoga. Takrat ni nihče niti v sanjah pomislil, da bi postal »izdajalec« črnega zlata in se obrnil v kakšno drugo smer. Pri tem se povsem zavedam,

da to niso odločitve, ki bi jih peščica mogočnikov zmogla domisliti in uresničiti v nekaj letih. Še posebej zato, ker so bili tisti, ki so odločali, na svoje minulo delo čustveno navezani. Tako so iskali in tudi našli zanesljiv vir porabe premoga. V dolini so zgradili novo peč. Novo elektrarno, kjer se energija umazanega premoga spremeni v plemenito elektriko. Šaleška dolina je bila rešena, čez dvajset let pa se ji rešitev vrne kot bumerang v obliki neusklajenega razvoja. Pomanjkanje šolskih klopi, brezdušni urbanizem ter ožgani gozdovi in ugreznine so posledice takšnih odločitev. Težave se grmadijo, nad vsem tem pa kot Damoklejev meč visi državni krah.

Ne akcije ekologov, ampak trezne presoje vsakdanjosti počasi umirjajo kazalce porabe energije. Umirjanje se bo moralo nadaljevati, če bomo sploh hoteli pričeti razmišljati o racionalni proizvodnji in želeli v svetu konkurenčno tržiti še s čim drugim kot z vojaško opremo in orožjem. Takšen gospodarski zasuk bo narekoval tudi izbiro drugačne energije in njene količine.

V Sloveniji lahko govorimo o treh vrstah proizvajalcev električne energije. To so hidroelektrikarji, termoelektrikarji na premog in jedrski elektrkarji. Neresno delujejo, ko človek ob njihovih javnih nastopih posluša, kako pogosto obtožujejo eden drugega takrat, ko govorijo o ceni proizvedene energije. Glede varstva okolja je nesporno na najslabšem premogova elektrika, medtem ko največjo potencialno nevarnost predstavlja nuklearka. Čeprav tudi pri hidroelektrarnah ob teh vprašanjih ni vse čisto, so ob SO₂ in radioaktivnem sevanju vendarle dokaj čiste in varne. Kakorkoli že, ta elektroenergetski trinog obvladuje naše življenje in moramo se očitno sprijazniti z vsem, kar nosi s seboj.

Ali res? Najvidnejši traserji poti v bodočnost so ugotovili, da v povečevanju porabe energije, v več tonah jekla in več kosih proizvodov ni naša prihodnost. Rešitev vidijo v

prodaji pameti, v kvalitetnih izdelkih in v turizmu visoke stopnje. Zdravo kmetijstvo je ob vsem tem nekaj samo po sebi umevnega. Mi v Šaleški dolini moramo najti svoje mesto v takšni usmeritvi. Možnosti pa sta, kot v neki znani šali, dve. Ali zasuk od energetike, torej slovo od dinozavra, ki se razteza od Pesja do Šoštanja, ali pa oplemenitenje energije, ki jo ta kolos proizvaja. Začuda se torej tudi danes kažejo skoraj identični izhodi kot pred dvajsetimi leti. Prav tako kot takrat si večina ljudi ne zna predstavljati in še manj uresničiti slovo od energetike. Torej nam ostane oplemenitenje energije. Toda kako to izvesti? V kaj bi lahko pretvorili »našo« električno?

Tu se gotovo ne da storiti ničesar več. Lahko pa naredimo veliko pri sežiganju in pretvarjanju premoga v električno. Največje dejanje je gotovo očiščenje elektrarniškega dima in vračanje pepela v jamo, iz katere je bil izkopan premog. S tem nisem povedal nič novega. Vendar menim, da bi to bilo pravo oplemenitenje našega dela. Bilo bi bolj cenjeno, kot je sedaj. Ob tem bi morali proizvodnjo premoga in elektrike z maksimuma spraviti na zanesljivi optimum ter tako postati stalen in čist vir električne energije v Sloveniji. Določene in stalne proizvedene količine električne energije bi omogočile trdno planiranje na ustaljeni stopnji rasti brez nihanj, ki jih danes pogojujejo tudi vremenske razmere. Spomnimo se preteklih let, ko je mraz pritiskal bolj kot letos in se je zapletalo pri drugih proizvajalcih elektrike! V rudniku so dosegali rekorde, nagrajevali s pivom in klobaso. Tople zime pa so stvari precej umirile, vzroke za to pa je rudniški sindikat skušal podtakniti akcijam ekologov in skupščini občine Velenje. S to oceno se ne strinjam, ker sem prepričan, da ga ni ekologa na sončni strani Alp, ki bi lahko zaustavil TEŠ takrat, ko bi iz ljubljanskega distribucijskega centra prišla zahteva po določeni količini električne energije. Oplemenitenja energija torej in prenehanje zasipavanja okolja z SO₂! In če grehe iz preteklosti rešujemo z udarniški akcijami, bi lahko na tak način storili tudi kaj za prihodnost. Tako bi

dokazali, da nam v resnici ni vseeno, kaj se dogaja po ob-
ronkih naše doline. Morali bi se bolj živo zavedati, da je
ta dolina naša naravna zaveznica in da bi lahko bila tudi
naša kašča. Oživimo zato spomine na akcije »Mesto vasi«
in povprašajmo delovne ljudi v jedru Šaleške doline, ali bi
bili pripravljeni narediti po en »šiht« za izgradnjo od-
žvepljevalnih naprav v TEŠ! Videti je namreč, da bomo
morali poleg obljub iz Ljubljane, prinesenih na palici z
dvema koncema, tudi sami krepko pljuniti v roke in se že
enkrat odzibati iz zasanjanosti in navideznega ugodja. To-
krat ne gre le za kmete, čisto mleko in zelene gozdove po
obronkih Šaleške doline. Gre tudi za delovna mesta v nje-
nih nedrjih.